

DOKTORGRAD

Erfaringer med kapasitetsbasert psykisk helselovgivning: en kvalitativ studie blant pasienter som har vært tvangsbehandlet og deres helsepersonell og pårørende

Studien utforsker erfaring med nytt selvstendig vilkår om manglende samtykkekompetanse for bruk av tvang i psykisk helsevern. Studien viser at lovendringen bidrar til dialog og samarbeid mellom helsepersonell og pasienter med en alvorlig psykisk lidelse og pasientene opplever økt selvbestemmelse og respekt.

[Nina Camilla Wergeland](#)

[Doktorgrad](#)

[tvang i psykiatrien](#)

[Psykisk helsevern. Psykisk helsevernlov](#)

[“Experiences with Capacity-based Mental Health Legislation in Norway. A qualitative interview study among patients who have come off a community treatment order, their health professionals, and their family caregivers”.](#)

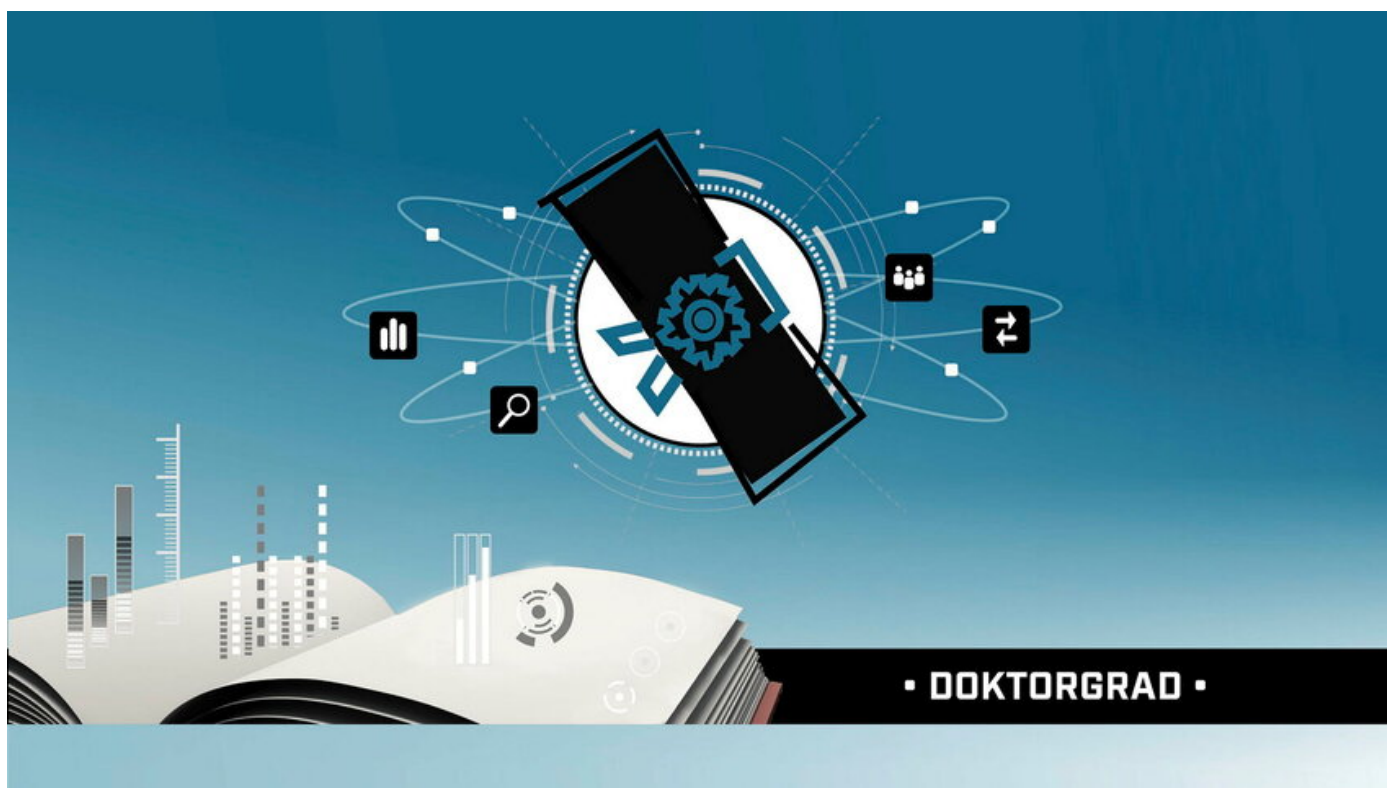
Sykepleier Nina Camilla Wergeland har i sin doktorgradsavhandling undersøkt pasienter, helsepersonell og pårørendes erfaringer med kapasitetsbasert psykisk helselovgivning.

Doktorand: Nina Camilla Wergeland

3 svar fra Wergeland

- 1. Hva tilfører denne forskningen av ny innsikt?** Studien viser at endringen av psykisk helsevernloven 1. september 2017 fremmer dialog og samarbeid mellom pasienter med alvorlige psykiske lidelser og helsepersonell. Ett nytt vilkår om manglende samtykkekompetanse for bruk av tvang ble innført. Pasienter som fikk opphevet vedtak om tvunget vern uten døgnopphold etter å være vurdert som samtykkekompetent i spørsmål om egen behandling og oppfølging erfarte mer dialog og økt selvbestemmelse og respekt. Helsepersonell erfarer økt bevissthet på pasienters autonomi, på ansvaret for å legge til rette for pasienters selvbestemmelse og de erfarer vurdering av samtykkekompetanse som utfordrende. Studien viser at pårørende visste lite eller ingenting om lovendringen og at de er lite inkludert i samarbeid med helsepersonell, samtidig som det kom frem at de opplevde den de er pårørende for som mer selvstendig og med større innflytelse på egen behandling og oppfølging enn tidligere.
- 2. Hvilke metoder har du brukt og hvorfor?** Dette er en kvalitativ studie med bruk av individuelle intervju for å forstå berørte gruppers erfaringer med en betydelig endring i psykisk helsevernloven. Rekrutteringen ble gjort ved at pasienter ble direkte forspurt om interesse for deltakelse i intervju etter tilfeldig uttrekning blant alle som innfridde inklusjonskriteriet om opphevet vedtak om tvunget psykisk helsevern uten døgnopphold ved lovendringen i ansvarsområdet til Universitetssykehuset Nord-Norge. Fremgangsmåten ga også de av pasientene som er mest plaget eller preget av sin psykiske lidelse mulighet til å ta et selvstendig valg om deltakelse, samt at intervjudeltakerne med pasienterfaring bestemte om og eventuelt hvem av deres pårørende og helsepersonell vi fikk forespørre om deltakelse i intervju.
- 3. Hvem vil kunne dra nytte av forskningen i klinisk praksis?** Studiens resultater viser at det er mulig å gi pasienter med alvorlige psykiske lidelser den behandling og oppfølging de trenger frivillig, noe som overrasket helsepersonell. Studien viser at det kan være utfordrende å få gitt fleksibel, koordinert og omfattende nok helsehjelp, på bakgrunn av varierende tilgang på kompetanse og tjenestetilbud. Studien peker på behov nye former for samarbeid med tettere dialoger, mer informasjonsutveksling og en organisering av tjenesten som gir økt fleksibilitet for kontinuitet i relasjoner, individuelle tilpasninger og kompetanseutveksling mellom tjenester og tjenestenivå. Studien peker også på viktigheten av å imøtekomme potensial for økt samarbeid med pårørende og for å utforske helsepersonells kompetansebehov for å kunne utføre hyppige vurderinger av pasientens tilstand og samtykkekompetanse. Studiens resultater kan være viktig kunnskap både for helsepersonell med et klinisk ansvar og for ansvarlige for organisering og utvikling

av tjenestene på begge helsetjenestenivå, og for evaluering og utvikling av lovgivningen.

Illustrasjon: Hilde Rebård Evensen / Sissel Vetter / Mostphotos